

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Sibenik na godinu donasnjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unapred plate. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redu. — Nebrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Hrvatski sabor u Zadru.

Zadar, 26. listopada.

(Popodnevna sjednica).

U 5 s. i 20 časa sjednica je nastavljena.

Prodan: Brojkama proračuna bavio se naš drug dr. Dulibić koji je pokazao, kako bi se neke svote dale reducirati i prizre povećati, osobito ne ljetos iza tolikih elementarnih šteta i nerodice. Podpredsjednik naše stranke dr. Drinković govorio je o političkom položaju. To crtanje bilo je veoma pronicavo. Ne sumnjam, da bismo se mi Hrvati u nedaleko vrijeme mogli naći u kritičnom položaju u državopravnom pogledu.

Jutros se spomenuo srbstvo u polemičnom tonu. Osvrnut će se na položaj srbstva prema hrvatstvu i obratno. Ne da se poricati, da braća Srbi ne vode politiku, koja bi i nama i njima mogla donijeti blagodat. Oni se u kraljevini Srbiji osamljuju, što je štetno za nju i za srbstvo. Srbi imaju dvie nezavisne države. Ali baš to, što srbstvo ima dvie države, od kojih svaka hoće da bude srbskim Plemontom, nosi u sebi veliku pogibelj za srbstvo. Opreke između Srba i Srba, daleko su veće, nego li između Srba i Hrvata. Toj mržnji nije izvor u dinastičnim odnosima. Crna Gora po svom položaju nije tako neodvisna, kako bi to htjela biti Srbija. Srbi vide u Crnoj Gori zapreku razvitku srbstva, a rek bi da dobro pogadjaju. Po svemu izgleda, Crna Gora hoće da postane vazalna država Austrougarske. Ne zna koliko je istinita viest, da se crnogorski kralj hoće kruniti na tlu Stare Srbije, a krunidba da obavi srbski patrijarh iz Karlova.

Ovo spominjam zato, jer smo mi susjedni Srbije i Crne Gore. Kad bi Crna Gora podlegla sferi austrougarskog upliva, bilo bi to pogibeljno za nas Hrvate i za Srbiju. Jakost Hrvata u monarhiji, garancija je za neodvisnost obih srbskih država. U interesu Srba je da Hrvati budu jaki, da njemački i magjarski upliv ne zaagne direktne na srbstvo. Srbi bi dakle morali, ako ne iz patriotizma, a to iz kalkulata, podupirati Hrvate. Ovo smo mi imali pred očima, kada

samo zapodjenuli poznatu aksiju. Nu o tom kasnije.

Kritizira postupak vlade u lučkim gradinama. Iztiče Turanj, Filip-Jakov, Zman, u Brelim, u Novigradu, pa u Zadru.

Govori o neurednostima kod parobrodarskih pruga, n. pr. Zadar—Olub, o lošim načelima kod uvođenja pojedinih parobrodarskih pruga, brzajavnih ureda kao u Ugjlanu.

Osvrće se na tvrdju Trešićevu, da se mi ne smijemo upuštati u velike podviate, jer nemamo sredstava. To je istina, jer to je pogibeljno, ali ono, što nije pogibeljno, jest impuls koji bi zemaljski odbor imao davati.

Govoreć o pravašima Trešić je rekao, da stranka prava nije postigla tko zna kakovih uspjeha. To je istina, ali dok je naša stranka u manjini, ni ne može što većeg učiniti.

Trešić je spomenuo delikatnu stvar o zakletvi, koju polaže župnik na ruke vlade. Jest, takova se zakletva polaže, ali ona je ponizajuća za svećenstvo, nu nije nju svećenstvo samo sebi nametnulo, nego ju nametnula vlada.

I mi polažemo obećanje u saboru ali ne kralju Hrvatskome, a to obećanje sjeda nas na autokratizam, nu to obećanje nismo mi sastavili.

Čitao sam zadnju izvaju „Hrvatske Stranke“ u prvi mah sa zadovoljstvom, nu pošto je dr. Trešić činom pokazao, kako on shvaća u izvaju, ja ću se njom već pozabaviti.

Govori o poznatoj akciji trojice pravaških zastupnika. Trešić reče, da smo mi okrenuli timun, jer da smo dobili nekakav prosvjed. To nije istina. Mi smo doisto znali, da neki naši sumišljenici ne prate simpatijom naš korak, jer ne bili dobro obaviješteni. Svi članovi uprave naše stranke odobriše našu aksiju. Jedan jedini bio je tome protivan, ali jedino zato, jer je bio unapred stalan, da se Srbi ne će odavati. I izbornici odobriše naš korak, a tako i skupština naše stranke. Nije na nas dakle mogao uplivati kakav prosvjed. Nije istina, da smo mi priznali Srbe, niti je istina da ih negiramo. Kad se radi o tome, da li tu ima ljudi, koji hoće da budu Srbi, bio bi mahait tko bi rekao da ih nema. Ali mi ničemo Srbe, u koliko je njihovo

djelovanje upereno proti hrvatskim idealima. Kao pravna stranka ne možemo priznavati protuhrvatskih prava.

Kad se reklo, da su Srbi zauzeti za hrvatsku slobodu, odosmo u Zagreb da poradimo za zajednički rad i tu popustismo do skrajnjih granica, u koliko Srbi imaju neke osobine pod utjecajem istočne kulture. Tako smo im priznali crkvenu i školsku autonomiju, pače bijasmo zato, da im se ta autonomija protegne na sve hrvatske zemlje. Ali Srbi nisu postupali tako niti su htjeli, da onu autonomiju, koju u Bosni imaju oni i muslimani, uživaju i katolici.

Šnosljivost, koju pokazujemo mi, ne pokazuju Srbi. Kod njih se srbstvo i pravoslavlje istovjetuje. U Srbiji katolici nemaju nikakovih prava, niti crkvi im ne dozvoljavaju. Toj istovjetovanju ima u Rusiji, ali to je posljedica zaostalosti kulture. Trešić je rekao da mi katolici mišesimo pojmove narodnosti i vjere. To ne stoji. Nije lepo od njega, da prikazuje naš narod u tako nekulturnom svjetlu.

Stranka prava, u koju punim pravom ubraja Trešić i dr. Milu Starčevića, za svoje ciljeve bori se i parlamentarnim i drugim sredstvima. I katolička moralna dozvoljuje potlačenim narodima da se bore i drugim sredstvima ne samo ustavnim.

Trešić je rekao, da bez sloge sa Srbima nema spasa. Upozoruje, da Srbi ne će te sloge. Razumije ih, Da sam Talijanac, i ja bih bi irendentista, isto da sam Srbin.

Szrentić (srdito): To je denuncijacija.

Drinković: To vam je zanat.

Prodan: Ako Hrvati podlegnu u borbi proti Niemcima i Magjarima, onda je i propast obih srbskih država neizbježiva. Trešić brani „Hrvatsku stranku“ da nije bezvjerska. Ja ne kažem da je cjelokupna stranka kao organizacija takova. Ako je došlo do sukoba između svećenstva i te stranke, to je bilo radi kompromisa sa demokratima. U Spljetu demokrati harangirali su proti svećenstvu i njihovoj djelovanju masu tako je zaludilo, da je ona bacila siike i propela.

Trešić je rekao, da su on i drugi govori katolici, ali da nisu ultramon-

tanci, klerikalci. Osudjuje „kulturnu“ borbu, koja je štetna po male narode, osobito za nas, koji nismo samostalni ni za kulturna pitanja.

Prema shvaćanju protestanata, kad se kaže „mi nismo ultramontanci“ isto je kao da se kaže „mi nismo katolici“. Klerikalstvo (od „clerus“) postoji kod svih vjera. Klerikalstvo je upliv svećenstva na ostale staleže ili zlo boračenje vjere od strane svećenstva u druge svrhe. Ovakav klerikalizam osudjuje katolička crkva. U svim institucijama ima zloropaba, ali radi pojedinih zloropaba nesmiје se navajljivati na instituciju samu. Vjera kod katolika i pravoslavnih širi se riečju kod protestanata pismom, b blijom, Krist sam je širo vjeru putem propoviedanja. Slušat i razumjet jedan govor može svak, ali svak čitat ne može. Širite vjeru putem biblije, to znači, širite vjeru samo za neke ljude.

Predsj. veli, da to nije nikakav govor.

Prodan: U savezu je. Vjeru propovjeda crkva. Je li moguće napadati na antimilitarizam, a da se ne dodje do ideje razoružanja, do borbe proti vojnicstvu? Ako bi se napadajući učiteljski stalež iznosilo samo njegove mane, škole bi opustile. Napadat obćenito kler i crkvu i govoriti proti klerikalstvu, dolazi se do toga, da svećenstvo postaje element prezira. Zato je teško lučit svećenstvo od vjere. Dante je također bio antisemita, klerikalac, papista, infalibilista. Čitira njegovih nekoliko stihova.

Nije opravdano napadati na upliv svećenstva katoličkog i pravoslavnog, što oni niti nema velikog upliva kao drugdje. Ni u srednjem vijeku nije bio upliv svećenstva kako se to prikazuje. Svećenstvo je i onda bilo za demokratske ideje, a sv. Toma Akvinski bio je za što veći utjecaj puka u javnom životu.

Izazuje, što znači da je papa Grgur VII. dao kralju Zvonimiru plašt, krunu i žezlo.

Zasluge su klera, ako su narod uzdržali kulturu. Crnagora, koja bila upravljena od klera i imala kneza od klera sve do nedavno, uzdržala svoju neodvisnost od Turaka. Upozoruje na zasluge zagrebačkih biskupa — banova. Kad je banska čast prešla od biskupa zagrebačkih na Jelačića, prvi put je moć hrvatskog bana pala i Jelačić

je od žalosti umro, gledajući, kako se napolatio njegov rad.

Zloropaba pojedinih svećenika ne može biti pogibeljna jedino kad ima uz se cezarizam i vojnu silu. A koji su to svećenici vlasti, koji oružnici, koji sudci?

Klerikalizam ima i drugdje. Ima u Turskoj, gdje turski car papa, ima u Rusiji, gdje car vrhovna glava crkve. Nije li dakle bolji klerikalizam bez oružja, bez vlasti, nego njemačkog cara koji se drži one: „Cuius regio illius religio?“

Stranka prava nije zanešena za onim strankama, kojima je vjera sredstvo u političkoj borbi. Treba biti pravedan prema kleru iztočnom i zapadnome. Naš kler bio je u prvim redovima narodne borbe.

Kad je već dana izvaja od strane većine, koja nas sjeda na neku dobru volju, red bi bilo da se predje na djela. Jedan upit jednoga zastupnika

većine (Machieda) pokazuje, kako se ta izvaja u djelo provajda. Taj je zastupnik od jednog slučaja generalisa, da svećenstvo zlorabi vjeru i prozva vladu da postupa proti tome. Spominje, kako je on sam (Prodan) interpelirao ovdje u saboru u prilog jednom pravoslavlom svećeniku, a to je zast. Simić nazvao pojavom. Eto, to je taj razvikani klerikalizam katoličkog svećenstva.

Kulišić veli da mu nije poznato, što su pravaški zastupnici predlagali Srbima u Zagrebu, ali moramo izključiti tvrdnju, da srbski političari nisu htjeli zajednički rad sa Hrvatima, a to se vidi iz toga, što Srbi rade zajednički sa koalicijom i što su zapostavili svoje zahtjeve. Što se Srba u Dalmaciji tiče izjavljuje, da će i od sada biti za slogu sa Hrvatima, da će podupirati „Hrvatsku Stranku“, a sa strankom prava da ne mogu biti prijatelji, s onima koji su im dušmani.

Szrentić na ekspertoracije (smieh) Prodanove veli, da će Srbi srbovati kao do sada te i u buduće za sve vieke viekova Amin (burni smieh). Prosvjeduje proti tome, da ih Prodan nazivlje braćom, da ih braćom nazivlje izroditi (smieh i prosvjed). Vidi slogu pravaša s vladom u tome, što Prodan kao i vlada nazivlje pravoslavnu vjeru grčko-iztočnom (buran smieh).

Pereat Rochus.

— A sad ajmo ča — prihvatit ona druga. — Kasno je, a još ih čudestvo imam opremiti. — Barem izmolimo Očenaš, Zdravumariju i Slava Ocu na čast Sv. Luke — naglasi Don Roko. — Ovo je posljednja več, što ovdje molim. Red je ostavit koji pozdrav.

Napomeno je: jedan Očenaš, Zdravumariju i Slava Ocu, nu on ih nataknu barem „duzinu“, nalazeć sudjednako razloga, da pozdravi i druge svece i svetice svog osobitoga poznansiva. Jedan da bi pribavio dvoga bogoljubne čeljadi vječno spasenje, drugi vremena sreću, treći pomoć. Da svlada nastupi; ovaj beričetan položaj, drugi mirnu smrt, a treći sretno putovanje. Posljednji Očenaš izmolit Don Roko osobitim žarom za obrćenje neke grišne duše. Da se nije pop onoliko zadub u svoje Očenaše, možda bi bio živ četvrtoga, ja petoga, načno podjednako ispodmučki uzdah onoga nekogoviga humoriste biskupa od Amena. Nu on jedino čuje to, da mu Lucija odgovara pusto skrušeno, što njega vanredno dirnu.

Pozatim se još u kojoj pozabavio sa svojim mislima u pomrci, u sirotinjskoj postelji svoje čelje, o Lucijinu ponašanju, o smete-

nosti prvih dana, kad se usigurno u njezinu srcu odigrala ljuta borba o očitim i spasonosnim učincima Božje milosti, koju je u sakramentima potražila. Promozga o Morovu postupku, o zraci, što je sinula u onoj mutnoj duši, barem ko predhodnica neke jače i durečije svjetlosti. U svome mističnome prividjenju vidi tajne Providnosti, koja mu nadoknđuje za žrtve sa dužnosti prinešene. Razkoše je to bilo promišljati se ob ovome, da znaš, kako gubiš sve ove sičusne svoje zemaljske udobnosti za onoliko nagradu. Prikaza i boli svoga oca i svoje sestre, svoje vlastito poniženje, tjesne prilike, u kojima bi se mogao naći. Na prozor, što mu je sučelice, nazire sigurno i daleko svjetlo neba, svoju nadu, svoju svrhu. Malo mu se pomalo začepiše oči pod ugodnim utiskom mira i pouzdanja. Zaspao ko zaklan.

VI.

Još se nije u svakoj ni razbudio, kad li dobnik Sv. Luke odbi sedam uri i pđ. Pozatim odmah zazvone zvona, pošto je Don Roko, ko juče, oznanio djače, koje mu je navadno dvorilo kod mise, da će očalati na osam uri. Sklisi iz postelje i podje po ruho, koje mu je, sigurno je, Lucija ostavila pred ulazom. Nema ništa. Zivne i jedan i dva i tri

puta. Nitko se ne odavilje. Smučen se povratu u sobu i zovnu sa prozora: Lucijo! Lucijo! Duboki muk. Najpošte se pomoli tučno djače. Lucije nije vidio. Bio je došao po crkvene ključe, zatekao je, da je ulaz na oboru otvoren, otvorena kućna vrata; niti je koga u vatrenici, ni u dvoranici. Ne našavši ključe, ušao je u crkvu unutrašnjim hodnikom. Don Roko ga posla u dvoranicu, da mu donese ruho, jer je tamo Lucija bila navadna, netom zanoči, raditi. Vrljiče se vrat i saobći, da odjeće nema. Kako je to, da nema ruha? Don Roko noli prvčivsti, neka pomnji na kućnim vratima, i u košulji sam glavom sadje, da ga potraži. Na pđ se basamaka zaustavi i prinjušiva. Kaki je ovo gostilji zadah tute? Don Roko, pusto u obličju potmuren, koraci napred. Vrcem naže u dvoranicu, pa traži i premeći; nema ništa. Povrat se u vatrenicu, a srce mu se uzigralo. Strahotan smrdž, nu ruha ni za želju. Jest ga, pod stolom je zavežljaj zakaljane robe; koporan, benevreci i tečkača kapa. Don Roko to prikuplja, razvijava i namrgodjen spredljivo opipava. Pričini mu se, da je i drgih puta vidio tu robu. Ne može još tu njegova pamet ni vragutu dokučiti, na srce počimlje dohvaćati i još žešće začeka, nego je prije. Prihvat se lievom rukom podbračka, pa obraza, i sve to

on jače prignjavljiva i napisa se, kako bi izažo — gdje je to, kad li i kako. I nu ti, njegove se oči, ustremjene u zid, najstrog nećemu prisjetije, čega juče nije bilo. Ugjenom je s desne strane išarano: »Srdačan pozdrav«, a s lijeve:

Dobro je vino,
Služkinja dobra,
Dobar je kaban,
Dobar Don Roko.

Prošti, a rukom se opipa po čiverici, i iznovice se navrača i šitje, a pričini mu se, da mu nestaje vida, očuti led, neko zatrućne, koje ga iz prisjui zakoči po čitavome tielu. Netko viknu u oboru: »Gdje je taj Don Roko?« On se jedva jedvice dovudče do svoje sobe, zavali se u postelju, ko da i ne zna, što radi; bez misli i bez osjećaja.

Dolje ga traže i zovu. To je profesor Marin i nešto čeljadi, došli k misi. Nitko te ne može dokučiti, zašto su jošte zatvorena crkvena vrata. Profesor udje u kuću, zavla Lucija, Don Roka, a živa mu se duša ne oživu. Najstrog stupi k popovoj sobi i zaustavi se na pragu, iznenadjen, što ga nalazi u postelji.

(Nastavit će se.)

Dulbić. Pravaši uzeli na nišan osobu članicu Narodne stranke, koja su se protivili strani pravu, kao Blankina mense, citirali nekakve izjave i članke, da ih se stavi u nevolju. Mi bismo pravaši složili smo se sa narodnom strankom, da se učini kraj razlici i nastoje da imamo jaku stranku, koja ne imputira vladi. Program fuzioniranih stranaka nije nitko podvirao kritici, a cilj nam je isti kao pravašima.

Prikazuje historijat, kako je došlo do stoge nekih ondašnjih pravaša sa narodnom strankom, da dodje do zaključka, da pravaši nemaju pravo to im predbacivati. U pregovorima da je Prodan pristao na temeljna načela sporazuma (Prodan: Nije istina). Čita zapisnik dotične sjednice, kojom se kaže, da je ovlašten xy stupiti u pregovore sa narodnom strankom. I šibenski pravaši da su bili stupili u „Hrv. Stranku“, kako je bilo zaključeno na skupštini u Šibeniku. Kasnije su ovi izstupili.

Drinković je razmatrao naše političke prilike i prama domaćim odnošajima i u velikom obsegu. Drinković posjedto je na djela Ante Starčevića. Opazio je u njegovu govoru, što nije u ravnojseriju sa Starčević, političkim načelima. Starčević je predstavljao Hrvatsku lih u personalnoj uniji sa Austrougarskom. To Drinković ne zastupa, kada je jutros utvrdio, da postoji ravnojserije interesa dinastije i mouarkije sa interesima Hrvatske. Tim Drinković odbacuje Starčevićev samostalni organizam Hrvatske. Aplikacija ondašnjih Starčevićevih načela na sadašnje prilike jest nemoguća. Bagatelizirajući uslavne naše prilike i sabor, onda će Starčevićeva Hrvatska biti samo jedna obmana. Bavi se riečkom rezolucijom, koja da je bila izraz nezadovoljstva protiv dualizma.

Bavi se pitanjem klerikalizma. Kaže da će se „Hrvatska Stranka“ boriti protiv tome, da se svećenstvo organizira i takovo da se dade u službu jednoj stranci. Priznaje da svećenstvo ima zaslug, ali je protiv tome, da svećenstvo kao stalni budo vedjeno u političke svrhe. Ako se svećenstvo organizira, onda će iza njega biti cezarizam, a to „Hrvatska Stranka“ ne će. On je za to, da djelovanje svećenstva bude plod njegovog uvjerenja, a ne sredstvo za druge ciljeve, ne naše. I kod nas se radi, a to pobudom iz van, sredstvom ljudi, koji su bili vani, pa misle, da mogu ono, što su videli vani, aplicirati na naše prilike. (Drinković: Nije baš tako!)

Gledje kompromisa „Hrv. Stranke“ sa demokratskom vili, da su se u Bavarskoj združili katolici sa socialistima u izbornom kompromisu.

Svršava, da budemo prije narodni ljudi pa strančari.

Drinković osvrće se na neke izvide predgovornika. Izpravljaj Trumbića i veli, da su stranke god. 1904. stvorile jedan zajednički saborski klub. Šibenčani su u izbore išli pod imenom stranke prava. „Naše Jedinstvo“ radi toga vodilo je hajku na šibenske pravaše. Don Ivo Prodan onda je bio protivna ne samo da udje uzajednički klub sa narodnom strankom, nego nije htio uči ni u ondašnji pravaški saborski klub, po gotovo nije pristao na jedinstvo sa narodnom strankom. Prodan je pristao samo da se veduje pregovori.

Gledje odbacivanja pravaških predloga priznaje većini, da ima pravo odbacivati predloge i da ona nosi za to odgovornost, ali i pravaši imaju pravo rekriminacija.

„Stari pravaš“ g. Trumbić polemizira protiv nar. stranke, do koga je pok. Starčević dosta držao, odkrio je neku protivnost izmedju naših načela i onih Ante Starčevića. Starčević je bio strog legitimista a ne revolucionarac, kako neki misle. Da je ono, što sam ja rekao o odnošaju Hrvatske prema Austriji, u duhu Ante Starčevića vidi se to iz djela Starčevićevih. Starčević je n. pr. predbacio Austriji, zašto ne ostvari osnovu Josipa II. i podigne hrvatsku državu.

Starčevićeva stanovište bilo, da o našim zahtjevima odlučuje kruna i narod, a sam Starčević nije mogao znati, kako će narod misliti.

Trumbić je rekao, da smo mi kao radikalna opozicija morali jutros ustati u obranu obč. autonomije protiv izvodima Tončićevim. Tončić je rekao istinu, a vi ste sami, baš kada ste stvarali tu hrvatsku stranku glasovali zakon, kojim ste vladi prepustili obč. autonomiju na milost i nemilost.

Tri Dulbić gledje navoda Trumbićevih o odbijanju pravaških predloga kaže, da pravaši niti nemaju kome da se tuže ni pred kim da rekrimiraju. Pravaški predlozi napadno i redom su odbijani.

Lupis kaže, da su pravaši krivi, što je propala njihova akcija gledje zajedničkoga rada sa Srbima.

Drinković: Gospoda od srbskog kluba sama su danas izjavila, da neće da imaju posla s nama pravašima. Eto zašto je naša akcija propala.

Obća razprava je ztvorena.

Čingrija izvjestitelj, u zaključnoj rieči kaže, da pravaši misle, da su njihovoj predlozi najbolji. Govori srđito i napada tako, da ga dr. Drinković upozoruje, da referent ne bi smid polemizirati, a ako je htio polemizirati da je mogao uzeti rieč prije, a ne sada polemizirati, kada pravaši ne mogu više do rieči.

Čingrija osvrće se na izvode Marovičevih, da bi manjina morala biti zastupana u zem. odboru. To da je nemoguće radi postupka pravaša. Govori protiv predlogu dr. Dulbića, da se pokrajinski prizrez ne povisuje. Izrugava se hrvatskom državnom pravu, da kasnije ipak priznade, da hrvatsko državno pravo ipak vrijedi prama nekim faktorima. Govori nadalje, kako se pravaši prikazuju kao jedina lojalna stranka (Pravaši prosvjeduju To nije istina).

Dr. Dulbić na lični čin, kaže da razlozi Čingrijini za povijšenje prizreza ne stoji. Nije istina da je za 1910. prištedjeno 4 postotaka, jer i zemalj. odbor i finansijski odbor u veljači bili su predložili 58 postot., a ne 62 postot., kako je sad bio predložio finansijski odbor. Pa i kad bi se prištedilo za 1910 god. 4 postot., nije opravdano za 1911. povisivati prizrez za 9 postot.

Drinković za lični čin odbija Čingrijinu podvalu, da je on objedio s neloyalnosti.

Čingrija obzirom na Drinkovićevu popodnevu upadicu, priznaje da je „Hrvatskoj Stranci“ rekao da je utvara, ali da je on to rekao obzirom na dogodjaje u stranci. Predbacuje Dulbiću, da je pobjegao iz „Hrvatske stranke“, pomoću koje je izabran.

Dulbić: Ja sam bio hiran godine 1904. u Šibeniku kao pravaš i kao takav ušao sam u „Hrvatsku stranku“ i iz nje izstupio, kad sam vidio da ona nije ni za što i da se u njoj nemože ni najmanje dobra učiniti za narod. (Odobranje).

Proračun je primljen za podlogu specialne razprave.

Dulbić predlaže, da se specialna razprava odgodi i njegov predlog protiv povijšenju prizreza ustupi po § 31. poslovnika finansijskom odboru, da ga prouči i izviesi.

Preds. stavlja na glasovanje predlog Dulbićev.

Dulbić traži poimenično glasovanje.

Pravaši izlaze iz sabornice.

Predlog Dulbića odbijen je pomoću glasa predsjednika dr. Ivčevića sa 22 glasa.

Dulbić govori k naslovu I. o štampanju stenografskih izvješća te podnosi rezoluciju gledje razpisa naučnja za štampanje i gledje društva podložnih javnom polaganju računa. Primljeni naslovi I.-IV.

Dulbić k naslovu V. „Ukonečenje“ preporuča da se občine raztere od ovih troškova.

Naslov V. je primljen.

Preds. u 10 sati večer sjednicu zaključuje i urieči narednu za petak.

Zadar, 28. listopada.

Dvanaesta sjednica.

Namj. Nardelli odgovara Dulbiću iz gledje razpusta občine Makarske i poziva se na razloge jur navedene.

Tončić odgovara raznim uplitima. Zem. Odbor isto.

Dr. Drinković stavlja upit na predsjednika: Zast. iz Crvene Hrvatske, inače zvan Srzentić, koji je prekinoc onako lijepo srbovao, nazvao nas je izrodima. (Srzentić: Nisam). Mi smo se te večeri na to smijali. Nismo opazili, da li ga je gosp. predsjednik radi oga pozvao na red. Pita predsjednika da li će ga radi onog izraza pozvati na red ili i on smatra da se preko toga ima preći sa posmjehom.

Predsjednik kaže, da one večeri nije čuo onaj izraz Srzentićev, ali pošto se je sada od stenografa uvjerio, da je taj izraz pao, poziva Srzentića na red.

Prelazi se na nastavak specialne razprave o proračunu. U prošroj sjednici primljen je: naslov I. (troškovi uprave) sa K 168.292; naslov II. (navrzanje boginja) sa 10.800; naslov III. (zaprate) sa 6000; naslov IV. (kazničari) sa 3000; naslov V. (ukonečenje) sa 139.193.

Prelazi se na naslov VI. (putevi) sa K 169.887.

Dulbić predlaže, da se u stavci 3. (pripomoći občinama) briše svota od K 13.000 proračunana za nabavu stroja za tučenje šljunka. Kad se radi o povijšenju prizreza, nije absolutno nužno, da se baš ove godine taj stroj nabavi. Radić protiv se predlogu Dulbića.

Mladinov odobrava predlog Dulbića i upozoruje, da je občina lomska nabavila takav stroj, nu nije donio željene koristi.

Blankini govori o željeznicama.

Drinković: Iz odgovora vlade razabrao sam, da se neki predjelni putevi, za koje već vlada doznajala svotu, ne grade, jer Zem. Odbor radi pomanjkanja sredstava ne daje svoj doprinos. U cijeloj Zagori sva raštrkana, pojedino selo obuzimlje ogroman prostor, kuće posijane tamo-amu. To je s toga, što nema potrebitih puteva. Podnosi predlog, neka Zem. Odbor dade nalog svom tehničkom osoblju, da sastavi osnovu nužnih puteva u zemlji osobito u Zagori.

Simunić govori o putevima občine sinjske i preporuča, da se čim prije dogotovi put od Dugopolja do Blata. Podnosi i rezolucije.

Srzentić priznaje, da je prekinoc izustio što nije bilo na mjestu. On žali što je pravašima rekao da su izrodni.

Naslov VI. primljen je, a predlog Dulbićev bio je odbijen.

Prelazi se na naslov VII.: Vo de. Dulbić preporuča neke četrnje u občini skradinjskoj i podnosi rezoluciju.

Prodan kaže, da zadarski kotar oskudjeva vodom. Nabraja dotična mjesta. Podnosi za to rezoluciju.

Drinković podnosi rezoluciju o presusenju polja u Jezerima.

Simunić preporuča rezolucije o vodi u Docu donjem i u vodovodu u Trilju.

Naslov VII. je primljen.

Prelazi se na naslov VIII.: B o l n i c e

Dulbić obrazlaže stavku svog predloga o sniženju bolničkih troškova. Priznaje da bolnice ne smiju biti špekulativni zavodi, ali je ipak prevelik pasiv od preko 400.000 K. Uza sve to proračunava se za g. 1911. K 70.000 više. Od toga tek K 23.000 za polboljšice, a ostalo namijenjeno radi skupoće živeža. Priznaje, da je živež skupio, ali ne u tolikoj mjeri. Predlaže za to, da se K 30.000 briše, a za skupljenje živeža dosti je K 17.000.

Pita, koliko će iznositi potrošak za kalorifere u bolnicama i odakle se taj potrošak namirio. Troškovi za to iznose preko četvrt milijuna kruna. O tome ni u konačnom računu ni u proračunu nema govora.

Podnosi rezoluciju, kojom se poziva Zem. Odbor, da prouči pitanje, kako bi se dalo deficitu u bolnicama izbjeći. Govori o nahodištima. Troškovi su tu najveći za djecu dotične majke, koje su iz drugih pokrajina. Predlaže rezoluciju, da Zem. Odbor ograniči troškove za nahodišta, da se primaju samo ona djeca, kojoj se nezna, tko se za njih mora brinuti i da dojdućem zasjedanju

podastre osnovu o ukinuću nahodišta.

Radić kaže, da se trošak za kalorifere u šibenski bolnici umiruje iz bolničkih pretičaka, a onaj u zadarskoj bolnici na temelju proračuna.

Dulbić ne zadovoljava se odgovorom Radićevim. Radi se o trošku od preko 300.000 K, a da sabor o tome ništa ne zna.

Drinković također ne zadovoljava se Radićevim odgovorom. Kaže, da je cilji posao za kalorifere loše obavljen. Svakako Zemalj. Odbor bio bi dužan, da o tom sabor potanko izviesi.

Čingrija gledje pitanja kalorifera ima povjerenja u Zem. Odbor, a protiv se predlogu Dulbićevu, da se snizi trošak za bolnice za K 30.000 K. Protivan je ukinuću nahodišta, jer da u pokrajinama, gdje su nahodišta ukinuta, rastu čedomorstva.

Dulbić konstatira, da gledje kalorifera nema spomena ni u proračunu za g. 1910.

Predsjednik u ime Zem. Odbora daje razjašnjenje. U bolnici zadarskoj bilo nemoguće grijanje pomoću peći. Radi toga uvedeno je centralno grijanje, koje da u zadarskoj bolnici odgovara svojoj svrsi. Tako i u šibenskoj bolnici. Radnja izvedena u šibenskoj bolnici iz blagajničkih pretičaka, a radnja u zadarskoj bolnici izplaćuje se u obrocima.

Dulbić: Svakako troši se jedna ogromna svota bez odobrenja sabora.

Naslov VIII. primljen je po predlogu finansijskog odbora, dočim predlozi dra. Dulbića odbijeni su.

Prelazi se na naslov IX.: P r o m i c a n j e obrta, zanata i poljo-djeljstva.

Blankini zagovara ustrojenje keramičnog odsieka u obrtnoj školi u Splitu; da se osnuju hrvatske paralele u obrtnoj školi Bakmaz, dotično o osnutku druge obrtne škole iz sredstava fundacije sv. Dimitrija. Zagovara osnutak obrtne škole u južnoj Dalmaciji. Zagovara, da se ukinu nedjeljni počinak brijača u Zadru. Govori o lošem stanju poljođeljske škole u Splitu. Podnosi u tom smislu rezolucije.

Krekčić odgovara Blankininu da obrtna škola Bakmaz odgovara svrsi. Hrvati traže paralele gdjeog je koja škola talijanska, ali zašto se ne uvedu paralele talijanske na primjer u školi za umjetnost i obrt u Splitu?

Drinković zagovara uljarsku za drugu u Murteru, da ju pokrajima pomogne bar istom svotom kao i druge, t. j. 1.000 K i podnosi u tom smislu predlog.

Zagovara molbu poljođeljske blagajne u Vodicama, članice „Zadrucne Sveze“ u Ljubljani, da joj se ostavi polog pokrajine od K 4000 uz 4% od K 100.000 svojedobno doznajnih „Zadrucnom Savezu“. Podnosi predlog u tom smislu.

Skurić kritizira poljođeljsku školu u Splitu.

Blankini odgovara Krekčiću, da obrtna škola Bakmaz sa izključivo talijanskim karakterom ne odgovara svrsi.

Radić preporuča predlog Drinkovića o uljarskoj zadrugi u Murteru. Protivi se predlogu Drinkovića o polj. blagajni u Vodicama.

Marović zagovara da se poljođeljska škola prenese iz Splita u Sinj. Podnosi rezoluciju, da se pučanstvo Turjaka i Bojniča oslobodi doprinosa za crkvu. Brani župnika Gruicu od napadaja Machiedovih.

Dulbić podnosi rezoluciju glede pripomoći košarskoj školi u kninskom polju.

Naslov IX. je primljen. U 2 s. i 40 č. sjednica je odgodjena na popodne.

Političke vesti.

Austrijski ministar predsjednik o dalmatinskim željeznicama. Austrijski delegacioni odbor za unutrašnje poslove imao je u subotu sjednicu. Ministar predsjednik Bienerth je obširno govorio o projektima željezničke sveze sa Dalmacijom. Najprije je upozorio da je kod zadnjih nagodbenih pregovora izmedju Austrij-

i Ugarske dne 8. listopada g. 1907. bila ugovorena željeznička sveza sa Dalmacijom. Ugarska se vlada bila obvezala da sagradi prugu, koja prelazi preko Hrvatske, odnosno kroz Liku kao nastavak belokranjske željeznice. Austrijski dio pruge je sa zakonom od 30. prosinca 1907. ugovoren. Ugarska je vlada priznavala svoju dužnost, s obzirom na finansijske poteškoće (!) nije započela gradnje. Međutim se je u Ugarskoj digla velika protivština ličkoj željeznici i to radi tehničkih i finansijskih razloga (!) Radi toga i se zadnje vrijeme izmedju Austrije i Ugarske povelose ponovni pregovori, da bi se sveza sa Dalmacijom sagradila kroz dolinu Une. Troškove te gradnje nosila bi Ugarska. Ova bi pruga bila iz tehničkih obzira bolja i za 50 kilomet. kraća nego li pruga kroz Liku. Osim toga bi tom prugom bila lakša izvedba željezničkih projekta Arzano-Bugojno. Ove projektoje kroz dolinu Une je austrijska vlada vrlo sklona, pa misli, da bi se uz to imala izgraditi željeznicu kroz Metliku i Karlovac, te prugu Ogulin-Bihač. Svakako ministar predsjednik mora priznati i konstatirati, da su i ovom projektu s ugarske strane stavljenе velike poteškoće. Austrijska je vlada napustila projekt ličke željeznice, odlučivši se definitivno za željeznicu svezu s Dalmacijom kroz dolinu Une.

Demisija obju vlada. Javili smo, da je izmedju pustrijske vlade radi pitanja plaćanja u gotovom došlo do oštrog konflikta, koji se može vrlo lahko pretvoriti u krizu austrijskog i ugarskog kabineta. Ugarska vlada uporno zahtjeva plaćanje u gotovom, a austrijska na to neće i radi parlamenta ne može da pristane. U političkim se krugovima govori, da će za to obje vlade demisionirati, no vladar neće demisije primiti, pa će se povesti ponovni pregovori, u kojima će obim vladama biti lakše popuštanje.

Češko-njemački pregovori. Češki i njemački radikali odlučno su stali na put uspjehu pregovora, koji su se u početku činili kao da će dovesti do dobrog rezultata. Njemački radikali ne će ni da čuju o tome, da se i u njemačkim občinama i kotarskim oblastima mogu donositi češki podnesci; a češki radikali su isto tako protiv njemačkog jezika u češkim mjestima. U političkim se krugovima drži, da je u Češkoj kritičan, ali ne bezdan položaj.

Naši dopisi.

Doba komesarijata. Pišu nam iz Makarske: Jedva su prošla četiri mjeseca, od kada je Oberthor obćinskim komesarom, a ipak ih je toliko počio da možemo otvoriti posebnu rubriku o njegovom komesarijatu.

Makarski su pravaši odmah u početku nepovjerenjem primili imenovanje Oberthorovu, jer im je njegovo strančarenje bilo prvo poznato, od vremena, kad je službovao kod ovašonijeg poglavarstva. U poznatoj affiri sa nevinih nadpisima u Čitaonici i Sokolu, Oberthor se je osobito odlikovao, jer se govori, da je on pomogao otkriti u onim nedužnim nadpisima ništa manje nego kojekakve veleizjave, a što drugo nije bilo već jedna prosta komedija političke vlasti. One utužene rieči nesmetano su se čitale u pučkim pjesmaricama od pedesetak godina nazad, a i danas se čitaju, bez da je ikad kome drugomu što slična na pamet palo.

Ovakovoć dakle čovjeka su poslali na upravu občine makarske, koji je i prvo bio upleten u ovašonije stranačke odnošaje, pa je sasvim shvatljivo, da pravaši nepouzdanjem gledaju u njega. S druge strane zaokružen je poznatim spletkarom, obćinskim tajnikom Marinovićem; ovaj ga vješto i lukavo sve to više izlaže. Nu ne samo ga u stranačkom pogledu izlaže, da li se Marinović i koristi pomoću upravitelja. Po Makarskoj se govori, da upravitelj obćinski daje posebnu plaću tajniku Marinoviću radi redarstvenog nadzora. Ako je ovo istina, tad komesar počinja jednu zloporabu, jer bivše ob-

Ško upraviteljstvo i više pod Riondom, kad je imenovalo Marino-va stalnim občinskim činovnikom, uključio je, da Marinović mora vršiti službu i redarstvenog povjerenika bez ikakve druge plaće i nagrade. Ako bi dakle smio sada to činiti ko-resar Oberthor? Ako tako zvana hrvatska stranka u Makarskoj i s njome mesar Oberthor, hoće da nagrade tne Marinovića radi njegovog rovanja proti bivšem načelniku Klariću, i sadašnjeg klevetanja, tad nek se pokasaju iz svoga, a ništa da občina plaća, što nije dužna plaćati. U ovom smislu našli će se pristae obratiti prirzdom i Zem Odбору, e da se vidi to je na stvari.

Pravaši.

Z hrvatskih zemalja.

Zbori u Hrvatskoj.
U petak su u Hrvatskoj bili izbori, a subotu uži izbori, u ponedjeljku tri konačna uža izbora.

Izpadak je bio kakav se predviđjao. Koalicija je poražena. Pravaši edne i druge frakcije liepo su prošli za sva bezakonja, koja je vlada proti njima vršila. Zagrebačke novine nose upravo grozних opisa o terorizmu oblasti, koji se može takmiti u pojedinostima sa onim Kluenovima ori zadnjima magj. izborima. Izostavjući za danas mnogobrojne komentete, koji se sami nameću, evo izpadka izbora:

Koalicija je dobila 37 mandata, i to:

Zagreb II., Grof Miroslav Kulmer, Gospić, Prof. dr. V. Krišković, Gračac, Pajo Obradović, Srb, Pero Krajnović, Brlog, Dr. Srgjan Budisavljević, Korenica, Svet. Pribičević, Ogulin, Dr. Vlad. pl. Nikolić, Plaški, Dr. Bogdan Medaković, Vojnić, Vaso Mučević, Selce, Dr. Mažuranić, Bakar, Dr. Erazmo Barčić, Vrbovsko, Dr. Pero Magdić, Karlovac, Dr. Edo Lukinić, Draganić, Gustav Modrušan, Sisak, Orga Tuškan, Vrginmost, Bude Budisavljević, Glina, Proto Erečgovac, Petrinja, Dr. Lav Mazzura, Krapina, Stjepan Cerovac, Pregrada, J. Glojnarčić, Požega, Dr. V. Turković, Pakrac, Dr. M. Marković, Dolnji Miholjac, Dr. Fran Poljak, Valpovo, Dr. I. Lorković, Dalj, Šandor Popović, Vukovar, Dr. I. Paleček, Nuštar, Rade Paunović, Stara Pazova, N. Petrović, Mitrovića, Dr. Dušan Popović, Varaždin, Dr. B. Vinković, Kostajnica, Dr. B. Stojanović, Stubica, Dr. M. Novosel, Cerna, M. Kutuzović, Morović, M. Gjurčić, Šid, Dr. F. Benešić, Garčin, Dr. J. Korporčić, Sremski Karlovci, Dr. V. Nikolić-Podriški.

Stranka prava ima 14 mandata, i to: Zagreb III., F. Hrustić, Perušić, Stipe Vučićić, Senj, Drago Vlahović, Slunj, Mato Polić, Klanjec, Dr. V. Homotarić,

Novi Marof, Dr. A. Horvat, Križevci, Fr. Novak, Nova Gradiška, Dr. S. Pomper, Viličelo, I. Zaliuka, Brod, Dr. V. Prebeg, Križ, Dr. Josip Frank, Biškupec, Juraj Tomac, Sv. Ivan Žabno, Dr. F. Milobara, Zlatar, Dr. T. Kumičić, Tomašičeva stranka 16 mandata, i to: Zagreb I., Dr. N. Tomašić, Zemun, L. pl. Chavrak, Daruvar, Dr. L. Švarc, Osijek, Dr. K. Neumann, Osijek II., Dr. Pintirović, Slatina, Dr. F. Zbierzowski, Našice, Dr. Th. Pejačević, Vuka, Dr. Papratović, Djakovo, Dr. Radičević, Ruma, F. Riestler, Irig, Dr. G. Avakumović, Šimanovci, Karamata, Udbina, Gašo Dević, Vinkovci, Dr. Šišić, Martinci, Dr. Nikolić, Ilok, Dr. Brančković.

Starčičeva stranka 9 mandata, i to: Karlobag, Jerko Pavelić, Pisarovina, F. pl. Kufirin, Sv. Ivan Zelina, Dr. Mile Starčević, Kloštar, Dr. Gijuro Balasok, Koprivnica, Stj. Zagorac, Samobor, Dr. A. Pavelić, Ivanec, C. Akadžić, Jaska, Dr. I. Banjavčić, Otočac, Dr. Z. Petričić.

Seljčka Radičeva stranka 8 mandata, i to: Ludbreg, Stjepan Radić, Čazma, V. Lovreković, Novigrad, Tomo Jalžabetić, Dugoselo, Dr. A. Radić, Bjelovar, Dr. Šuperina, Vel. Gorica, Dr. A. Radić, Novska, Drag. Kovačević, Hercegovac, A. Jemrić.

Srbsko radikalna stranka 1 mandat u Hrtkovcima, dr. Aleksa Ivčić, Izvan stranača Supilo u Delinacima.

Do danas nam je nepoznat uspjeh izbora u Bošnjacima i Virovitici.

Agarno pitanje u Bosni. Čini se, da Srbi u pitanju otkupa kmetova kane popustiti. Organ srbske nar. organizacije „Srbska Rieč“ poziva muslimane na pregovore o kmetokom pitanju. Srbi bi se zadovoljili i sa samim načelnim priznanjem obligatnog otkupa. Ne zna se, što će muslimani na taj poziv, ni drži se, s neke strane, da se ne će odavati.

Likvidacija tršćanske pučke banke. „Banca popolare triestina“, nemogav se spasiti od propasti, zaključila je likvidirati. U pomoći su joj pri likvidaciji neke bečke banke.

Iz grada i okolice.

Službeno nazivlje naših mjesta. Mi smo već opetovano upozorivali nadležne krugove, neka kod službenog nazivlja dalmatinskih mjesta i gradova ne zapostavljaju hrvatska imena. S obzirom na ono čudno uređenje jezičnog pitanja mislio bi čovjek, da će dotični krugovi voditi računa o iztaknutim pritužbama, ali — mi smo u Austriji. Ovih dana izašla je međutim u drž. tiskari u Beču službena publikacija „Stations-

verzeichniss zu den Lokaltarifen der k. k. österr. Staatsbahnen“, pa su u ovom imena dalm. jezičnikih postaja označena samo talijanskim nazivom. Za državne željeznice u Dalmaciji ne postoje dakle hrv. imena. Sve po magj. receptu.

Liepe izloge najfinije robe kao što sagova, zastora, ubrusaca, rubaca u najukusnijim izradbama priredjuje od nekog doba g. Ante Mandić u posebnom dućanu u glavnoj ulici, pružajuć tim obćinstvu prilike, da se divi krasnim radnjama i ukusnom namještaju i podavajuć takovom reklamom istoj ulici obilježje velegradsko. Ovo nastojanje u istinu zaslučuje osobito pohvalu.

Šibenik u Hrvatskoj. Naš Krešimirov grad ima u Hrvatskoj svog imenjaka. U upravnom kotaru Grubišnopolje, občine Veliki Grdjevac, nalazi se selo „Šibenik“ sa 399 žitelja.

Odlikovan plemstvom. Pukovnik domobranstva *glg. Ivan pl. Sauerwein u službi ovdje u Šibeniku od više mjeseci bio je oviš dana odlikovan plemstvom. Mjesta posada s njenim častništvom priredila mu je u subotu na večer u počast liepo uspjeli baklju pod stanom, u kojemu su bile svećaru izražene čestite. Cielo gradjanstvo pozdravilo je takodjer s radošću ovo odlikovanje, jer je pogl. gosp. pukov. Sauerwein ličnost u obće vrlo obljudbeni radi svoje čestitosti. Toj se radošti pridružujemo i mi od svega srca.

Kazalište. U subotu se je davala duhovita stvar Dumasova „Kean“. Od glumaca jedini se je pokazao Zannini, Lambertini u princu od Gallesa bio je sve prije nego li princ. U nedjelju se davao „Amlet“. G. Zannini je bio izvrstan i bio je s pravom nagradjen burnim pljeskom. P. P. Greco u Ofeliji bila je vrlo dobra, osobito je scenu ludila izvrstno i dosta naravno odigrala. Ostali kao i uvijek prolaze bez bilješke.

Javna zahvala. Neumljiva smrt po odredbi Svevišnje ugrabila nam je predićnog člana **Dr. O. Ivana Markovića** naučitelja sv. Bogoslovlja, naimenovana od pape, bivšeg provincijala, višekratnog visitatora itd.

Dok njegov nenadoknadivi gubitak nemožemo dovoljno nažaliti, dužni smo javno zahvaliti svima, koji su sv. misam, molitvam, prisustvovanjem sprovodu, duplirima, prinosisma u dobrotvorne svrhe ili na drugi način izkazali velikomu pokojniku zadnju počast. Osobito nas harnost veće naprama veleuč. dr. Bulatu, kućnom liečniku dr. Kalebčiću, koji se svjestno zauzeo za njegovo oporavljenje. Zatim imenice budi hvala presv. biskupu-vitezu Naučiću na otinskome sažaljenju a ne manje na blagodarnosti, što je mjesto sebe poslao preč. kanonika Matasa, da obavi tužno opjelo. Zahvaljujemo svemu mirkom svećenstvu Varoša i Krajine, eks-provincijalu Curčiću i Gvardijanu Livna, što no listom dodjose na sprovod. Harno zahvaljujemo mjestnoj občini, a osobito g. načelniku na izre-

čenom govoru. Smjerna hvala predstavnici c. k. poglavarstva, vojnog zapovjedništva, kot. suda, poreznog, poštarskog i baždarskog uredu, uredu otkupe duhana, zapovjedništva oružništva, odjelu kontr. financ. zapovjedništva, uredu mjerča oćevidnosti, Poreznoj vlasti I. molbe, c. k. bilježniku, upravi mužke i ženske pučke škole, predsjedništvu Hrv. Napredka i narodne Čitaonice, društvu Alkara i Sokola, upraviteljstvu Dobre Smrti i javne Dobrotvornosti, na brojnom saučesju sprovoda; kapolu, kleru grada Splita, presv. biskupima Palunku i dr. Cariću, klubovima hrvatske i pravuške stranke, zastupnicim Krajine Ivaniševiću i dokt. Maroviću, vitezu Dubokoviću, občini grada Šibenika, provincijalim provincije sv. Jerolima, oo. dominikana Hercegovine, zast. Periću, prof. Ivanoviću, dr. Grčiću, prof. Spaniću, kanoniku Pavlinoviću, bratskim redovničkim obitolam Dubrovniku i ostalih, profesorskom bogoslovnom zboru u Zadru, mons. Balčiću, Hrvat. starinarškom društvu u Kinnu dr. opatu Kračig, kanon. Škarpji, o. Radiću, vikaru barske nadbiskupije, dr. savjetniku Madiraci, činovnicima splitskog poglavarstva, prof. Mangjeru, tajniku Periću, dr. Mazzi, Vladimiru Desnici, ravnatelju Petričiću na brzojavnim sažalnicama, te svemu gradjanstvu varoša i župe, koje je mnogobrojno sprovodu prisustvovalo.

Izseljivanje iz Dalmacije. Kako je poznato nastoji austrijska vlada, da svrne bujicu svojih izseljenika u Ameriku preko Trsta. Nastojanje je to uspjeshno, jer se odprema izseljenika preko Trsta uztrajno diže, te izkazuje za posljednje vrijeme sledede rezultate iz ciele Austrije: god. 1906.: 8265, god. 1907.: 8893, god. 1908.: 3085, god. 1909.: 7773. Od toga odpada poslie Galicije, najveći dio na Dalmaciju, odakle je izselilo: god. 1906.: 2.069, god. 1907.: 3194, god. 1908.: 1969 (više američke krize); 699, a god. 1909.: 1597. Prema tomu izselilo je iz Dalmacije u posljednje četiri godine ukupno 8099 osoba, ali i to samo preko Trsta ladjom, dočim se preko Trsta i željeznicom odpremaju naši izseljenici i u Hamburg, Genovu, Havre, Bremen, Antverp i druga mjesta, da odatle ladjom budu odpremljeni u Ameriku.

Aviatičar Bjelovučić. Onomad je „Illustrazione Italiana“ donela sliku našega zemljaka Bjelovučića, koji se je proslavio rekordnom vožnjom iz Pariza u Bordeaux. Turistička daljina ovog puta iznosi 520 km, a naš aviatičar prevalio ju je u ne podpunih 6 sati, leteci prosječno 87 km na sat.

Imenovanje. „Wiener Zeitung“ javlja da je vladar imenovao župnika u Stafiliću Ivana Lubina počasnim kanonikom zbornog kaptola u Spljetu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: Josip Drežga.

Nagradu od 1000 kruna dobije onaj, koji uloži 3000 kruna bankovno osiguranih za 10 godina uz 6% kamata. Ponude pod „1000“ na upravu lista. 2-3

Restauracija „Hotel de la Ville“ Šibenik. Od 1. novembra daju se mjesečni abonemenat na ručak i večeru ukupno za Kruna četrdeset. Početak abonemeta može biti svaki dan, izvanredne želje i preinake zadovoljavaju se po sporazumu. 2-2

Velika zlatarija - Gjurjo Plančić
Starigrad
(Podružnica: Vis-Valeluka).
Prodaje svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta.
Najfinije švicarske dobničke.
Ciene umjerene bez utakmice.
Priznanice na pretek. 30.VII.

ŠIVAČI STROJEVI SINGER
najnoviji izum
„66“
označena uvijek sa ovim znakom:
kupuju se samo u našim skladištima, koja su
Ne treba se dati zavesti kroz druge oglašje, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju već upotrebljavane strojeve ili one, kojeg drugog proizvođača, pošto mi ne prepuštamo naših šivačkih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.
ŠIBENIK -- GLAVNA ULICA
2-9

Kupujte ništa drugo proti
Kašalj
nahladu, hunjavicu, katar i grčevitom kašlju do li
Kaiser'ove
Prsne karamele
(su tri jela) koji su ugodna teka.
5900 vjerodostojno po-praćene svjedočbe liečnika i privatnika zajamčuju sjeguran uspjeh.
Jedan omot 20 i 40 fillira.
Jedna kutija 60 fillira.
Na prodaji drži:
Carlo Ruggeri, cent. drogerija i **Vinko Vučić**, drogerija 5-24 u Šibeniku.

Oglas natječaja.
Podpisana uprava ovim otvara natječaj na mjesto učitelja „Šibenske glazbe“. Za postignuće ovog mjesta, s kojim je skopčana plaća od K 2760 — ne računajuć izvanredne zasluge — treba da natječajtelji dokažu ne samo sposobnost učitelja glazbe, već i onu učitelja pjevanja, te upravitelja orkestra, razumjevajuć sposobnost u udaranju glasovira, odnosno u orguljanju.
Ove se sposobnosti zahtjevaju, jer će učitelj „Šibenske glazbe“ imati kao takav i dužnosti, koje nebi mogao vršiti bez tih uslova. Prednost će pak imati oni natječajtelji, koji dokažu da su vješti i gudačici.
Nastupanje u službu sledit će dnevom 1. prosinca t. g. a rok ovome natječaju traje do 20. studenoga t. g.
Natječajtelji neka svoje molbe providjene odnosnim izpravama, dostave podpisanoj upravi.
Od uprave „Šibenske glazbe“.
U Šibeniku, 26. listopada 1910.
Predsjednik: **Krsto Jadronić**, tajnik: **Dinko Karić**.

Imate li bolest? reumatičnu, uloge, glavobolju, bol zuba? Jeste li si kroz propuh, nahladu, pokvarili zdravlje? Uzmite Fluid m. d. M. „Elsalfluid“, koj ublažuje bol, lieči i kriepi. U istinu valja! Nije to samo preoruka! 12 boćica na pokušaj stoji franko K 5. Proizvadžać je samo liekarin Feller u Stubici, Elsatrg br. 64 u Hrvatskoj. 3-11

Kolera - snšica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takova prilika pruža se svakomu, ako kupi za to patentirani

Punoparni stroj Dalmacija

koji je tako udešen, da može s njime i djevojčica od 12 do 14 godina upravljati. Prednosti kod uporabe:

Izkuhavanje, izparivanje i desinficiranje rublja obavlja se sve na jednimput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti ruža niti gnječi, niti dere, a isto tako i negre-gori, i radi toga se dva do tri puta dulje sačuva nego ona s rukom prano. Stroj treba radi svoje građe vrlo malo vode i sapuna a pod nije ni najmanje mokar. Stroj se može upotrebiti još u druge svrhe, kao kotao za grijanje vode, kuhinjski kotao, i kupatilo. Godišnje pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prama svakom drugom načinu pranja.

Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmesečno odplaćivanje 10% više. Naručbe prima i obavlja:

Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian

Tkaonica i odpravništvo Hrnove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna, za odjela, zimske kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kanaf asa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona. Cijene su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko.

Tražite uzorke. Može se dobiti 30 do 40 mt odpadka 3 do 15 mt dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpadaka se ne šalju uzorci.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku uporabu otvorio, te je podopuno pre-stariju u najkraće vrijeme najveće količine vrećica izradio. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

ANTE ZORIĆ ŠIBENIK.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

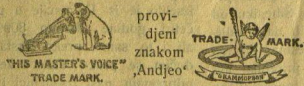
Bogati ilustrovani olenik. Tvorničke stalne oleni.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128. 14.9.-910.-14.9.-911.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče

sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

dobivaju se u knjižari i papirnici: **Ivan Grimani**

Šibenik, Glavna ulica. Šalje na zahtjev cjenik i popis komada badava i franko.

P. n. gosp.

Dolepodpisana tiskara namjerava i ove, kao i prošle godine da izda svoj „Zidni kalendar“ koji će biti ukusno izrađen u više boja i na finoj i gladkoj artiji.

Ove godine također ustupiti ćemo pojedinim poduzećima prostor za oglašavanje.

Kalendar ćemo kao i prošle godine razposlati u sve krajeve, gdje naš narod živi, te će za svakoga, koji želi svoj proizvod preporučiti, zgodna prilika biti da to učini.

Prostor svih oglasa biti će jednak, pa prema tome i cijena jedna, t. j. **Kruna 10** od jednog oglasa.

Oglasi se plaćaju unapried, te se primaju najdulje do 20. studenoga o. g.

S poštovanjem

„Hrv. tiskara“ d-r. Krstelj i dr. u Šibeniku.

Oglasi se uvrščuju samo oni, koji se unapried plate!

Uredništvo.

10 Kruna dnevno!

Lahka zasluzba za svakog u gradu i na selu i u čisto malim mjestima. Šaljite vašu adresu poštanskom dopisnicom na firmu: Jak. König, Beč VII/3, Poštanski ured 63.

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora proizvodnja

Svake vrsti ovog jestiva. **Od najboljeg morskog griza** Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

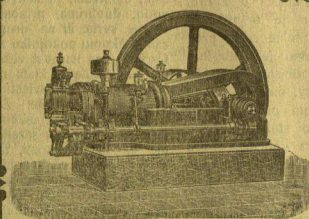
Dobrog i od najfinijega **pšeničnog brašna** dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15./VI. 10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravitelj sve upite:

Kuća Gutenberg, **EMANUEL KRAUS.**

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtjevajte cjenik besplatno i bez poštarine. Dopisivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što: motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrašvi plin (Sanganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Austrijsko parobrodarsko društvo na čionice

„DALMATIA“ održava od 16. jula 1910. slijedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska) Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska) Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne; povratak svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska) Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska) Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslije podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska između Pule i Zadra) Polazak iz Trsta svake subote u 6 sati prije podne; povratak u četvrtak u 5 sati poslije podne.

Trst—Metković D (trgovačka) Polazak iz Trsta svake nedjelje u 6 sati prije podne; povratak svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Vis (trgovačka) Iz Trsta u četvrtak na polnoći; povratak svake sriede u 8 sati prije podne.

Podružnice: Via Giulia br. 33. Via Giulia br. 16. Via Acquaddotto br. 65. Telefon br. 1930.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Centrala: Via Coroneo 45. Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stala prostih, apaniranih i za ured. Veliki izbor predmeta za ljearne, drogerije, porculanso i zemljano suđe, ocaline, staklarije, svjetiljke itd. Velike količice naročitih tvari u ocaklini, porculani. Cijene umjerene koje se ne boje utakmice. Na zahtjev šalje se cjenik badava. Dopisivanje u hrvatskom jeziku. Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26.11. 10.

Hrvatska vjeresijska banka

Podružnica Šibenik.

Dionička glavnica - - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 180.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - - Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire, razeretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjećanje profi gubitku kod ždrbebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

164-54